

Spuścizna
Mazik Edward

(1915 – b.d.)
[1940] – [1946]

I - 89

Rapperswil 2022

Wstęp do inwentarza:

I Dzieje ustrojowe twórcy zespołu:

Edward Mazik, ur. 27 III 1915 w Dybowie koło Radomia był plutonowym w 6. Pułku Piechoty 2 Dywizji Strzelców Pieszych. Służbę wojskową w Polskich Siłach Zbrojnych pełnił od 17 II 1940 r. Wraz z innymi polskimi żołnierzami walczącymi we Francji został internowany do Szwajcarii. Granicę francusko-szwajcarską przekroczył 19 VI 1940. Głównym obozem jego internowania był Pfäffikon. Podczas pobytu w obozie udzielał się aktywnie jako członek obozowej orkiestry. Po zakończeniu II Wojny Światowej opuścił Szwajcarię w dniu 23 I 1945 r., by następnie znaleźć się w Szkocji. 13 V 1946 r. został oficjalnie przekazany do dyspozycji władz brytyjskich celem odesłania do Polski, a dzień później skreślono go z ewidencji Polskich Sił Zbrojnych.

II Dzieje zespołu

Materiały po Edwardzie Maziku stanowiły pamiątki rodzinne należące do jego potomków. W dniu 3 VI 2022 r. zostały one przekazane do zasobu Archiwum Muzeum Polskiego jako dar państwa Majchrzak (protokół przyjęcia nr 01/22). W kolejnych miesiącach był opracowywany i ewidencjonowany. Prace zakończono w dniu 18.08.2022.

III Charakterystyka archiwalna zespołu:

Zespół archiwalny został zakwalifikowany jako spuścizna. Nadano mu nazwę jego twórcy – Edwarda Mazika. Materiały wchodzące w skład spuścizny pochodzą z lat 1940 – 1946. Spuścizna jest niewielka, gdyż liczy zaledwie 0,01 mb. Materiały te stanowią jedną jednostkę archiwalną, zawierającą 11 jednostek inwentarzowych. Dokumentacja występuje w postaci luzów. Składa się na nią dokumentacja aktowa (16 k.) oraz fotograficzna (50 fot.). Dokumenty są zróżnicowane pod względem formy – składają się na nie druki, formularze, maszynopisy i rękopisy. Fotografie zawarte w spuściznie są czarno-białe. W większości materiałów dominuje język polski, pojedyncze doku-

menty i fotografie zawierają zapisy w języku niemieckim. Legitymacje są kilkujęzyczne (polski i francuski, angielski i polski). Stan fizyczny materiałów jest dobry. Jedynie przepustka obozowa posiada środkowe rozdarcie pionowe sięgające połowy strony. Niniejszy inwentarz stanowi jedyną pomoc archiwalną dla spuścizny Edwarda Mazika. Materiały nie zostały zdigitalizowane, co nie wyklucza przeprowadzenia tego procesu w przyszłości. Zgodnie z wolą ofiarodawców spuścizna jest udostępniana na potrzeby badań naukowych w czytelni Archiwum Muzeum Polskiego w Rapperswilu. Spuścizna zawiera materiały osobiste po żołnierzu 2 Dywizji Strzelców Pieszych, co wiąże ją tematycznie ze zbiorem 2 Dywizji Strzelców Pieszych przechowywanym również w Archiwum Muzeum Polskiego w Rapperswilu (sygn. III-1/1).

IV Zawartość zespołu archiwalnego:

Zawartość zespołu archiwalnego stanowią dwie wyraźnie odznaczające się grupy materiałów. Jest to dokumentacja aktowa zawierająca legitymacje, dokumenty urzędowe, korespondencję oraz teksty zebrane przez Edwarda Mazika oraz dokumentacja fotograficzna obrazująca życie twórcy i innych internowanych żołnierzy w Szwajcarii podczas II Wojny Światowej.

V Analiza metod porządkowania:

Pierwszą kwestią wymagającą rozstrzygnięcia na początku procesu opracowania materiałów przekazanych przez krewnych Edwarda Mazika było określenie przynależności zespołowej akt. Archiwum Muzeum Polskiego w Rapperswilu posiada rozbudowany zbiór dotyczący 2 Dywizji Strzelców Pieszych, jednak materiały w nim zawarte dotyczą głównie spraw administrowania poszczególnymi obozami internowania, działalności kulturalnej i naukowej obozów, pracy polskich żołnierzy w Szwajcarii. Natomiast materiały osobiste dotyczące konkretnych osób – żołnierzy przyjęło się archiwizować jako odrębne spuścizny. Z materiałów postanowiono wyłączyć odezwę gen. Prugara-Ketlinga wzywającą internowanych do pomocy Szwajcarom w akcji zwiększenia wydolności zasiewów na roli i umieścić go w zbiorze 2 Dywizji Strzelców Pieszych. Dokument ten nie jest imiennie adresowany do Edwarda Mazika, lecz stanowi cenne źródło dokumentujące zaangażowa-

nie polskich żołnierzy w pomoc Szwajcarom mierzącym się z kryzysem na roli. Dokument włączono do teczki nr 3 w zbiorze III-1/1, nadano mu paginację 27-28. Pozostałe materiały są osobistymi dokumentami Edwarda Mazika. Z racji, że nie ma ich dużo pogrupowano je w następujące jednostki: legitymacje, zaświadczenia wojskowe, korespondencja, kartki i druki okolicznościowe, teksty pieśni i piosenek wojskowych, fotografie.

Zbiory fotograficzne na rewersach posiadają podpisy oraz datacje uczynione ręką twórcy spuścizny, bądź osób które mu podarowały fotografie na pamiątkę. Zdjęcia przyporządkowano do grup tematycznych: orkiestra obozowa, życie codzienne w obozie, pamiątki spotkania z cywilami mieszkającymi w Pfäffikon ZH, wycieczki internowanych, Boże Narodzenie w Thörigen, *varia*. Jako *varia* zakwalifikowano dwie fotografie wydane jako karty pocztowe zawierające zapisy adresowane do Edwarda Mazika. Fotografie w obrębie każdej z grup tematycznych stanowią osobną jednostkę inwentarzową i zostały uporządkowane wewnętrznie w układzie chronologicznym.

Podpisy miejscowości na fotografiach zawierały literówki, jednak nie utrudniały identyfikacji właściwej miejscowości, poza jednym przypadkiem. Pięć fotografii zawiera podpis *Steek*, jednak miejscowości o takiej bądź podobnej nazwie nie ma w Szwajcarii. Prawdopodobnie chodzi o Steeg leżący obecnie w Austrii, jednak pozostaje kwestią wątpliwą czy organizowano internowanym wycieczki poza granice Szwajcarii.

Opisy inwentarzowe poszczególnych jednostek ujednolicono do postaci tabelarycznej zawierającej następujące elementy: w pierwszym wierszu – numer jednostki inwentarzowej oraz jej tytuł; w drugim wierszu – zawartość jednostki inwentarzowej; w trzecim wierszu – daty skrajne, forma zewnętrzna jednostki, forma wewnętrzna jednostki; w czwartym wierszu – stan zachowania, język, ilość stron lub fotografii; w piątym wierszu – uwagi.

Ze względu na niewielki rozmiar spuścizny wszystkie jednostki inwentarzowe znajdują się w kopertach umieszczonych w jednej jednostce fizycznej (teczce).

Inwentarz ze wstępem sporządzono: 18-08-2022
autor: Daniel Guzman

Inwentarz – Spuścizna Edward Mazik

Dokumentacja aktowa

1.	Legitymacje	
legitymacja internowanego, legitymacja towarzystwa szkocko-polskiego		
1943 - 1945	akcydensy; luźne	druk, formularz, mps
dobry	ang., franc., pol.	2 k.
Legitymacja zawiera fotografię urzędową Edwarda Mazika.		

2.	Zaświadczenia wojskowe, przepustki	
zaświadczenie o nieotrzymaniu zapomogi, przepustka do Neu-Allschwil, zaświadczenie o zakończeniu służby wojskowej		
1940 - 1946	dok. aktowa; luźne	druk, formularz, mps, rkp
dobry	niem., pol.	3 k.

3.	Korespondencja	
korespondencja (wpływy) prowadzona z Biblioteką Muzeum Polskiego w Rapperswilu (H. Studzińska)		
1942	dok. aktowa; luźne	mps
dobry	pol.	3 k.

4.	Kartki i druki okolicznościowe	
kartki z życzeniami świątecznymi, noworocznymi, życzenia kierowane do internowanych od Franciszka, biskupa Bazylei i Lugano		
1940 - [1946]	akcydensy; luźne	druk, rkp
dobry	niem., pol.	5 k.

5.	Teksty pieśni i piosenek wojskowych	
<i>Verboten, ...</i> [?] <i>Rewiowe, Modlitwa</i> [autor: Marian Hemar], <i>Pieśń żołnierzy polskich z obozu w Serriers</i> [muzyka: Zygmunt Dygata, tekst: Jerzy Paczkowski]		
[1940-1945]	dok. aktowa; luźne	mps
dobry	pol.	3 k.

Dokumentacja fotograficzna

6.	Orkiestra obozowa internowanych	
<p>6/1. Członkowie orkiestry przed budynkiem restauracji <i>Stern</i> w Thörigen, IX 1940. 6/2. Członkowie orkiestry przed budynkiem restauracji <i>Stern</i> w Thörigen, IX 1940. 6/3. Orkiestra daje występ na rynku w Pfäffikon ZH, 27 IX 1941. 6/4. Pfäffikon ZH, obóz internowanych, orkiestra w baraku nr 4, 17 II 1942. 6/5. Członkowie orkiestry przedzierają się przez śnieg w Wiesendangen, 22 II 1942. 6/6. Orkiestra pozuje z instrumentami do zdjęcia w Wiesentangen, 22 II 1942. 6/7. Członkowie orkiestry odpoczywają w Pfäffikon ZH, 19 III 1942. 6/8. Członkowie orkiestry odpoczywają w Pfäffikon ZH, 19 III 1942. 6/9. Orkiestra podczas parady w Fehraltorf, 18 VI 1942. 6/10. Orkiestra podczas obchodów Bożego Ciała w Pfäffikon ZH, 24 VI 1943.</p>		
1940 - 1943	dok. fotograficzna; luźne	czarno-białe
dobry	pol.	10 fot.
Podpisy na rewersach fotografii.		

7.	Życie codzienne w obozie internowania Pfäffikon ZH	
<p>7/1. Edward Mazik z dwójką żołnierzy i miejscowych dzieci podczas eksploracji okolicy, 11 VI 1941. 7/2. Internowani rozgrywający partię szachów w obozie, 27 XIII 1941. 7/3. Edward Mazik w grupie żołnierzy, 9 VI 1942. 7/4. Grupa żołnierzy na rynku w Pfäffikon ZH, 22 VI 1942. 7/5. Żołnierze wraz z oficerami siedzący przed barakiem nr 3 w obozie, 2 VIII 1942 7/6. Wymarsz z obozu, 15 VIII 1942. 7/7. Internowani na tle zabudowań obozu, 15 VIII 1942. 7/8. Internowani grający w karty podczas przerwy w obozie pracy, 15 IX 1942. 7/9. Internowani przygotowujący nocleg na świeżym powietrzu, 29 VI 1943. 7/10. Internowani przygotowujący nocleg na świeżym powietrzu, 29 VI 1943. 7/11. Internowani stojący przy wejściu do baraku, 5 VIII 1943.</p>		
1941 - 1943	dok. fotograficzna; luźne	czarno-białe
dobry	pol.	11 fot.
Podpisy na rewersach fotografii.		

8.	Spotkania internowanych z cywilami mieszkającymi w Pfäffikon ZH	
<p>8/1. Edward Mazik w towarzystwie kolegi z obozu pozuje do zdjęcia z Elisabeth Oberer, Gretli Oberer, Eriką Schenk i czwartą NN. dziewczyną, 4 VIII 1942. 8/2. Edward Mazik pozuje do zdjęcia z Elisabeth Oberer, Gretli Oberer, Eriką Schenk i dwoma NN. dziewczynami, 4 VIII 1942.</p>		

8/3. Spotkanie Edwarda Mazika z cywilami na rynku w Pfäffikon ZH, 10 VIII 1942		
8/4. Edward Mazik z drugim żołnierzem na tle cywilnego domu w Pfäffikon ZH, 10 VIII 1942.		
8/5. Pamiątkowe zdjęcia z cywilami z Pfäffikon ZH, 12 VIII 1942.		
8/6. Pamiątkowe zdjęcia z cywilami z Pfäffikon ZH, 12 VIII 1942.		
8/7. Dwójka żołnierzy z dwoma cywilami w Pfäffikon ZH, 12 VIII 1942.		
8/8. Edward Mazik grający w karty z Peterem i Eriką Schenk i Elisabeth i Gretli Oberer, 12 VIII 1942.		
8/9. Pamiątkowe zdjęcie z Obererami i Schenkami, 12 VIII 1942.		
1942	dok. fotograficzna; luźne	czarno-białe
dobry	niem.	9 fot.
Podpisy na rewersach fotografii. 8/9 zawiera nazwiska i imiona cywilów zidentyfikowanych na fotografiach		

9.	Wycieczki internowanych	
9/1. Wyprawa do Steek [!] [Steeg, Austria ?], 20 VIII 1941.		
9/2. Wyprawa do Steek [!] [Steeg, Austria ?], 21 VIII 1941.		
9/3. Wyprawa do Steek [!] [Steeg, Austria ?], 23 VIII 1941.		
9/4. Wyprawa do Steek [!] [Steeg, Austria ?], 24 VIII 1941.		
9/5. Wyprawa do Steek [!] [Steeg, Austria ?], 25 VIII 1941.		
9/6. Wycieczka do Einsiedel, 8 V 1942.		
9/7. Wycieczka w okolice górskie między Einsiedel, a Jeziorem Zuryskim, 23 VII 1942.		
9/8. Wycieczka do Lucerny, 3 IX 1942.		
9/9. Wycieczka ok. 400 osób z Pfäffikonu ZH, Feraldorfu, Waldu i okolic, Weggis, 3 IX 1942.		
9/10. Spacer po górach w Rigi, 3 IX 1942.		
9/11. Spacer po górach w Rigi, 3 IX 1942.		
9/12. Spacer po górach w Rigi, 3 IX 1942.		
9/13. W drodze na górę Santis – żołnierze pozujący przed autobusem, 6 X 1942.		
9/14. W drodze na Santis – żołnierze w autobusie, 6 X 1942.		
9/15. Santis, u podnóża góry, 6 X 1942.		
9/16. Santis, żołnierze pozujący wśród górskich skał, 6 X 1942.		
1941 - 1942	dok. fotograficzna; luźne	czarno-białe
dobry	pol.	16 fot.
Podpisy na rewersach fotografii.		

10.	Boże Narodzenie w Thörigen	
10/1. Choinka w Szwajcarii, 25 XII 1940.		
10/2. Internowani spędzający święta w Thörigen, 26 XII 1940.		
1940	dok. fotograficzna; luźne	czarno-białe
dobry	pol.	2 fot.
Podpisy na rewersach fotografii.		

11.	Varia	
<p>11/1. Pocztaówka przedstawiająca Stauffenbach na której podpisali się szwajcarscy przyjaciele Edwarda Mazika, 23 II 1941.</p> <p>11/2. Karta z podobiznami N.N. żołnierzy wysłana na pamiątkę Edwardowi Mazikowi od kolegi z wojska, 13 II 1944.</p>		
1941, 1944	dok. fotograficzna; luźne	czarno-białe
dobry	pol.	2 karty poczt.